

Motion till riksdagen 2011/12:K328

av **Sven-Erik Österberg m.fl. (S)**

Ökad insyn i Kungl. hovstaterna

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över den överenskommelse om redovisning av anslaget till kungliga hovstaterna som träffats mellan regeringen och riksmarskalksämberet.

Inledning

I samband med grundlagsförändringarna i början av 1970-talet reglerades också villkoren för den svenske konungen som statschef. I den s.k. Torekovs-uppgörelsen kom man, över blockgränserna, överens om principerna för detta – principer som fortfarande gäller.

De politiker som arbetade fram den dåvarande grundlagsförändringen lyckades skapa en grundlag som både var anpassad efter den tidens förhållanden, som samlade en mycket bred majoritet bakom förslagen och där förslagen var så väl utformade att de fortfarande till absolut största del känns moderna. Det finns ingen anledning att tycka annat än att vår nuvarande grundlag, inklusive villkoren för statschefen, tjänat oss väl.

Grundlagarna är det fundament som vår demokrati bygger på. Därför kan inte grundlagarna ses som vilket politiskt område som helst där dagspolitiken ska styra och där tvära kast och ändringar kan ske med små marginaler. Grundlagarna ska ändras med försiktighet, eftertanke och breda majoriteter.

Grundlagen ändrades så sent som denna mandatperiod efter ett flerårigt arbete där riksdagens partier deltog. Vi ser därför ingen anledning i nuläget till några radikala förslag till förändringar av det system som i dag reglerar statschefens villkor. Men det finns heller inte anledning att lägga en död hand över olika förslag till förbättringar och förfiningar av systemet som inte strider mot de ursprungliga grundprinciperna.

Fel! Okänt namn på

Aktuell situation

Regeringen och Riksmarskalksämberet träffade 1996 en överenskommelse om hur medelsanvändningen av anslaget till Kungl. hovstaterna skulle redovisas. Detta skulle ske i en årlig verksamhetsberättelse. Av det totala anslaget tillfördes Hovstaten 51 procent medan Slottsstaten tilldelades 49 procent. Den verksamhet som Hovstaten bedriver omfattades inte av Riksrevisionens granskning enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m.

Från anslaget till Hovstaten betalades kostnader för representation och statsbesök, resor transporter och personal m.m. samt levnadsomkostnader som var direkt kopplade till statschefens funktion och alltså inte är av rent privat karaktär. Anslagsfördelningen mellan Hovstaten och Slottsstaten grundade sig på relationen mellan deras faktiska kostnader 1996. Kostnadsfördelningsnyckeln skulle gälla långsiktigt och inte rubbas av smärre förändringar i organisationen eller verkligt kostnadsutfall.

Den senaste förändringen av möjligheterna till offentlig insyn i anslaget till Kungl. hovstaterna gjordes i samband med riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen 2005/06. Då enades regeringen och Riksmarskalksämberet om att komplettera överenskommelsen från 1996 när det gäller insyn i fråga om den verksamhet som bedrivs inom ramen för anslaget till Kungl. hovstaterna. Som grund för en eventuell framtida ändring av anslagsfördelningen mellan Hovstaten och Slottsstaten skall fortsättningsvis större organisatoriska förändringar dem emellan redovisas i verksamhetsberättelsen för det budgetår då förändringen sker. Vidare skall verksamhetsberättelsen bli utförligare när det gäller den verksamhet som bedrivs inom ramen för anslaget till Hovstaten.

Förutom uppgifter om antalet anställda skall även antalet resdagar och antalet gäster vid olika slags representation redovisas, liksom uppgifter avseende Hovstallet. Information skall ges om de olika organisatoriska enheternas andel av de sammanlagda kostnaderna för Kungl. hovstaterna. Därvid skall samtliga kostnader som anslaget är avsett att täcka vara fördelade på de berörda enheterna. Anslagets fördelning på de olika verksamhetsområdena skall bli föremål för en kontinuerlig diskussion mellan Riksmarskalksämberet och Regeringskansliet.

Behov av förändringar

Principen att alla utgifter rörande offentlig verksamhet ska redovisas och att redovisningen ska vara tillgänglig för alla gäller som visas ovan således inte fullt ut för redovisningen av hur statschefen använder sitt anslag. Då anslaget är avsett att täcka utgifter för sådant som normalt anses tillhöra den privata sfären är det i sig inget konstigt med detta.

Den senaste tiden har dock en debatt i samhället börjat föras om hur vår nuvarande statschef historiskt använt de medel riksdagen ställer till hans förfogande i sin roll som statschef. Det är en debatt värd att ta på största allvar. Hela systemets legitimitet bygger på det förtroende allmänheten har för hur

Fel! Okänt namn på

den sittande statschefen använder de allmänna medel denne har till sitt förfogande. Detta eftersom insynen i hur de används, på goda grunder, är begränsad. När det förtroendet ifrågasätts av allmänheten blir det därför också ett indirekt ifrågasättande av hela systemet. Det finns därför ett behov av att fundera på vilka åtgärder som kan vidtas för att stärka legitimiteten och därmed hela systemet.

Anslaget som statschefen får till sitt förfogande ska täcka både helt offentliga utgifter, t ex kostnader för de kungliga slotten, och rent privata utgifter för kungafamiljen. Däremellan finns ett antal utgifter som hamnar i en gråzon mellan det rent privata och helt offentliga. Det finns ingen anledning att kräva en offentlig redovisning av strikt privata utgifter som anslaget används till och givetvis heller inte att begränsa insynen i det som är helt offentligt. Men vi menar att det finns anledning att se om den gränsdragning som idag skett i ”gråzons”-utgifterna är den optimala för att säkerställa legitimiteten i systemet.

Vi vill därför att riksdagen tillkännager till regeringen som sin mening att en översyn ska göras av den överenskommelse om redovisning av anslaget till Kungl. hovstaterna som träffats mellan regeringen och Riksmarskalksämberet med utgångspunkt i vad som anförts i motionen.

Stockholm den 29 september 2011

Sven-Erik Österberg (S)

Helene Petersson i Stockaryd (S)

Hans Hoff (S)

Hans Ekström (S)

Billy Gustafsson (S)

Phia Andersson (S)